

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Міжнародний бізнес і підприємництво
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**
Спеціальність **076 ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**
Освітній рівень **другий (магістерський)**
Освітня програма **ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Завідувачка кафедри
підприємництва і торгівлі

Марина САЛУН

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри підприємництва і торгівлі
Протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Розробник:

Бутенко Д.С., к.е.н., доц. підприємництва і торгівлі

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Сталий розвиток України, як держави-учасниці глобалізаційних процесів стає неможливий без розвитку партнерських стосунків з економічно розвинутими країнами. Саме тому, перед вітчизняними підприємцями поставлено складні задачі щодо активізації міжнародної підприємницької діяльності, розвитку міжнародної торгівлі та опанування основних принципів роботи міжнародної біржової діяльності. Виокремлені задачі потребують посилення певних навичок та вмінь в сфері міжнародного бізнесу та підприємництва. А саме таких аспектів: опанування основних механізмів здійснення міжнародного підприємництва (збільшення прибутків за рахунок підвищення цін, спрямування на покращення якості продукції та асортименту, пошук нових бізнес-партнерів, запозичення та опанування нових технологій); опанування принципів здійснення міжнародної торгівлі (проведення міжнародних торговельних операцій, пошук нових ринків збуту); опанування роботи міжнародних бірж (участь у торгах на світових фондових та торговельних біржах) тощо. Тому сьогодні підвищено вимоги до вивчення дисципліни «Міжнародний бізнес та підприємництво» в системі підготовки майбутніх підприємців.

Навчальна дисципліна «Міжнародний бізнес та підприємництво» є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) освітнього рівня спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для денної форми навчання.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів компетентностей щодо умінь та навичок в галузі міжнародного бізнесу, здійснення міжнародної торгівлі, біржової діяльності та побудови ефективної системи використання трудових ресурсів при здійсненні міжнародної підприємницької діяльності.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1 М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Основи підприємництва	Управління бізнесом
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Комплексний тренінг
Міжнародний бізнес	Дипломна робота

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	РН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.
ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	РН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення
ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп	РН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних

різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	професійних груп.
ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	РН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності
СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.	РН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності
СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності	РН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Міжнародне підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Тема 1. Основи міжнародного підприємництва

1.1. Поняття міжнародної підприємницької діяльності. Сутність поняття «міжнародна підприємницька діяльність» та «міжнародний бізнес». Структура міжнародного бізнесу. Суб'єкти міжнародного бізнесу. Основні риси міжнародного бізнесу. Функції міжнародного бізнесу

1.2. Історія розвитку міжнародного підприємництва. Теорія розвитку міжнародного бізнесу за Р. Робінсоном: зміст та характерні ознаки.

1.3. Поняття та зміст ЗЕД. Аналіз Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Загальні та специфічні принципи зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти ЗЕД в Україні. Цілі підприємців при здійсненні ЗЕД. Фактори, що впливають на організацію та розвиток ЗЕД

Тема 2. Міжнародна торгівля

2.1. Сутність міжнародної торгівлі та тенденції розвитку. Форми міжнародних економічних відносин. Структура міжнародних економічних відносин. Етапи розвитку міжнародної торгівлі та критерії їх виокремлення. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Динаміка розвитку міжнародної торгівлі.

2.2. Міжнародна торгівля, як прояв світового товарного ринку. Еволюція форм міжнародного ринку. Класифікація світових товарних ринків. Форми міжнародної торгівлі за специфікою регулювання. Форми міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів. Форми міжнародної торгівлі за специфікою предмета торгівлі.

2.3. Ринкові умови ведення міжнародної торговельної діяльності. Класифікація товарів та послуг в міжнародній економіці. Загальні умови ведення міжнародної торговельної діяльності. Регуляторні інструменти держави у створенні рамкових умов міжнародної торговельної діяльності. Наднаціональний та глобальний рівні регулювання міжнародної торгівлі.

Тема 3. Міжнародна біржова діяльність

3.1. Історія розвитку біржової діяльності. Походження слова «біржа». Лондонська біржа: сутність та функції. Чиказька торгова біржа: умови виникнення. Еволюція бірж від торгівлі спотовими контрактами до торгівлі за форвардними угодами. Виникнення ф'ючерсних угод та їх характеристика.

3.2. Сучасний стан світового біржового ринку. Аналіз статистичних показників біржової діяльності в США, Великобританії, Японії. Теоретичні засади міжнародної біржової діяльності.

Характеристика бірж США: Чиказька торгова біржа, Чиказька товарна біржа, Нью-Йоркська товарна біржа, Комекс, Нью-Йоркська біржа кави, цукру і какао, Нью-Йоркська біржа бавовни і цитрусових. Товарні біржі Великобританії: сутність, характеристика та роль в світовій практиці біржової діяльності. Біржова діяльність во Франції. Особливості біржової діяльності в Японії.

3.3. Функції бірж в Україні та Світі. Сутність та зміст основних функцій бірж. Сутність та зміст допоміжних функцій бірж та методи їх реалізації.

3.4. Класифікація бірж. Тлумачення поняття «біржова діяльність» з організаційної, економічної та юридичної точок зору. Види бірж за класифікаційними ознаками. Поняття «товарна біржа», «фондова біржа», «валютні біржі» та інші.

3.5. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах. Система біржового регулювання в США. Особливості біржового регулювання у Великобританії. Правове регулювання біржової діяльності во Франції та Японії.

3.6. Характеристика біржового товару. Сутність поняття «біржовий товар». Характерні риси біржового товару. Розуміння сутності поняття «біржова торгівля». Місце та оцінка якості продукції на біржовому ринку. Біржові стандарти якості: характеристика та види. Стандартизація кількості на біржі. Ціноутворення. Класи біржових товарів.

3.7. Біржова угода: мета, сутність, зміст, класифікація. Сутність та характеристика біржових угод. Правова, економічна, організаційна й етична сторони біржових угод. Обов'язкові параметрами біржових угод. Види біржових угод. Угода з реальним товаром та їх класифікація. Форвардна угода та її переваги. Поняття, сутність та переваги ф'ючерсних контрактів. Опціонна угода та опціонна премія.

3.8. Хеджування угод на біржовому ринку. Хеджування: сутність та економічний зміст поняття. Види хеджування за технікою здійснення операцій.

3.9. Біржові індекси. Фондовий ринок (ринок цінних паперів). Роль та значення цінних паперів у розвитку економіки різних країн світу. Фондова біржа. Індекси, як інструменти оцінки поведінки ринку цінних паперів. Капіталізовані й цінові індекси

Змістовий модуль 2.

Трудові ресурси в міжнародному бізнесі

Тема 4. Міжнародна трудова міграція

4.1. Сучасні риси міжнародної міграції робочої сили. Види трудової міграції населення. Міжнародна міграція робочої сили: характерні ознаки. Динаміка кількості міжнародних мігрантів за даними Світового банку. Трудова міграція в Україні. Аналіз стратегії державної міграційної політики України. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію». Аналіз структури трудових мігрантів.

4.2. Економічні та соціально-політичні наслідки міжнародної трудової міграції. Показники, що характеризують масштаби міграції. Показники, що характеризують інтенсивність міграції в країнах. Трудовий дохід (виплати зайнятим): сутність та види. Довгострокові соціально-економічні наслідки міграції робочої сили. Негативні наслідки, породжені імміграцією для країн, що приймають робочу силу. Шляхи нівелювання негативних наслідків еміграції робочої сили.

Тема 5. Ділова культура, етика і соціальна відповідальність в міжнародному бізнесі

5.1. Роль ділової міжкультурної комунікації у розвитку сучасного бізнесу. Поняття ділової міжкультурної комунікації. Історія розвитку ділової міжкультурної комунікації. Теоретичні аспекти міжкультурної комунікації. Об'єкт, предмет, завдання міжкультурної комунікації. Типи міжнародних комунікацій. Бар'єри міжнародних комунікацій.

5.2. Поняття і сутність вербальної комунікації. Види вербальної комунікації. Місце вербальної комунікації в міжнародному бізнесі.

5.3. Сутність та значення невербальних засобів комунікації. Засоби невербальної комунікації. Вербальний компонент спілкування. Основні емоційні стани людини та їх роль у бізнес переговорах.

Перелік практичних, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У ході викладання навчальної дисципліни «Міжнародний бізнес та підприємництво» передбачено застосування активних й інтерактивних навчальних технологій, серед яких використовуються різні методи, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, а саме: проблемні лекції (Тема 4. Міжнародна трудова міграція), лекції-дискусії (Тема 1. Основи міжнародного підприємництва, Тема 5. Ділова культура, етика і соціальна відповідальність в міжнародному бізнесі), презентації (Тема 3. Міжнародна біржова діяльність, Тема 4. Міжнародна трудова міграція), групові проекти (Тема 2. Міжнародна торгівля), ігри-вправи (Тема 2. Міжнародна торгівля), індивідуальна дослідницька робота під час підготовки до круглого столу.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. За результатами поточного контролю здобувач може отримати мінімум 35 балів і максимум 60 балів, за результатами підсумкового контролю (іспит) – мінімум 25 і максимум 40 балів.

Завданням оцінювання лекційних та практичних занять є перевірка засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити матеріал теми чи розділу, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал. Кількість балів за поточний контроль розподіляються між темами з урахуванням кількості годин, відведених на тему.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: компетентно-орієнтовані завдання (5 балів за кожний змістовний модуль) за умови презентації та захисту отриманих результатів. Загальна кількість балів 10;

практичних та семінарських занять: виконанні практичних завдань, захист презентацій та індивідуальних опитувань (максимальна кількість балів – 5 балів за кожне завдання) за умови виконання студентом практичних завдань, участі студентів у вирішенні завдань, обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів – 15;

колоквиуму: студенти мають два колоквиуми за двома змістовими модулями. Максимальна оцінка за колоквиум складає 5 та 10 балів відповідно.

За змістовим модулем 1: колоквиум включає завдання за трьома темами лекцій (Тема 1-3). Структура колоквиуму: 1) 2 теоретичних питання (максимальна оцінка за кожне завдання – 1 бал); 2) 2 ситуаційних завдання (максимальна оцінка за кожне 2 бали).

За змістовим модулем 2: колоквиум включає завдання за трьома темами лекцій (Тема 4-5).

Структура колоквиуму: 1) 10 тестових завдань (максимальна оцінка за кожне завдання – 0,5 бали); 2) 2 задачі (максимальна оцінка за кожне 5 балів). Загальна кількість балів – 15 балів.

Самостійна робота студентів оцінюється за особистий вклад у творчій проєкт, захист самостійної роботи під час навчання. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20 балів.

Оцінка за змістові модулі навчальної аудиторної роботи складається з суми балів за поточну успішність та екзамен.

Завданням підсумкового модульного контролю є перевірка рівня засвоєння та розуміння певного матеріалу, вироблених навичок, умінь самостійно опрацьовувати наукові та навчальні тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представляти (презентувати) певний матеріал. Підсумковий модульний контроль проводиться після закінчення лекційних та практичних занять з дисципліни – змістовних модулів.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак . бал	
Аудиторна робота				
Тема 1. Основи міжнародного підприємництва	Лекція	Лекція-дискусія: 1.1. Поняття міжнародної підприємницької діяльності.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Практичне заняття	Практичне завдання 1. «Теоретичні основи міжнародного підприємництва»	Презентація результатів	
	Лекція	Лекція за питаннями: 1.2. Історія розвитку міжнародного підприємництва. 1.3. Поняття та зміст ЗЕД.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Практичне заняття	Практичне завдання 1. «Теоретичні основи міжнародного підприємництва»	Захист результатів практичних завдань	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Виконання Практичне завдання 1. «Теоретичні основи міжнародного підприємництва»	Підготовка до захисту результатів практичних завдань	
Аудиторна робота				
Тема 2. Міжнародна торгівля	Лекція	Лекція за питаннями: 2.1. Сутність міжнародної торгівлі та тенденції розвитку.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Практичне заняття	Ігри-вправи «Розвиток міжнародної торгівлі»	Участь у творчому проєкті	5
	Лекція	Лекція за питаннями: 2.2. Міжнародна торгівля, як прояв світового товарного ринку. 2.3. Рамкові умови ведення міжнародної торговельної діяльності.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Практичне заняття	Ігри-вправи «Розвиток міжнародної торгівлі»	Творчій проєкт	
	Самостійна робота			

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка до участі у творчому проєкті, оформлення результатів участі у творчому проєкті.	Захист результатів участі у творчому проєкті	5
Аудиторна робота				
Тема 3. Міжнародна біржова діяльність	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Історія розвитку біржової діяльності. 3.2. Сучасний стан світового біржового ринку. 3.3. Функції бірж в Україні та Світі. 3.4. Класифікація бірж.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Семінарське заняття	Круглий стіл «Особливості міжнародної біржової діяльності»	Доповідь, презентація	
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.5. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах. 3.6. Характеристика біржового товару. 3.7. Біржова угода: мета, сутність, зміст, класифікація. 3.8. Хеджування угод на біржовому ринку. 3.9. Біржові індекси.	Компетенісно-орієнтовані завдання	5
	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 1.	Колоквіум	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка доповіді та презентації.	Захист доповіді та презентації	5
Аудиторна робота				
Тема 4. Міжнародна трудова міграція	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Сучасні риси міжнародної міграції робочої сили.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Практичне заняття	Практичне завдання 2 «Організація праці в міжнародному середовищі»	Презентація результатів	
	Лекція	Проблемна лекція: 4.2. Економічні та соціально-політичні наслідки міжнародної трудової міграції.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Семінарське заняття	Круглий стіл «Міжнародна трудова міграція»	Доповідь, презентація	5
	Самостійна робота			

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань теми. Підготовка до практичних та семінарських занять.	Захист практичного завдання	5
Аудиторна робота				
ема 5. Ділова культура, етика і соціальна відповідальність в міжнародному бізнесі	Лекція	Лекція-дискусія: 5.1. Роль ділової міжкультурної комунікації у розвитку сучасного бізнесу.	Компетенісно-орієнтовані завдання	
	Практичне заняття	Практичне завдання 3. «Ділова культура, етика і соціальна відповідальність в міжнародному бізнесі»	Презентація результатів	
	Лекція	Лекція за питаннями: 5.2. Поняття і сутність вербальної комунікації. 5.3. Сутність та значення невербальних засобів комунікації.	Компетенісно-орієнтовані завдання	5
	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Колоквіум	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка до практичних занять та до колоквіуму за змістовим модулем 2.	Індивідуальні опитування	5
Екзамен				40

Рекомендована література

Основна

1. Бутенко Д.С. Міжнародний бізнес та підприємництво: опорний конспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7689>
2. Бутенко Д.С. Теорії мотивації: практичний аспект [Електронний ресурс] / Д.С. Бутенко // Ефективна економіка. – 2020. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=5&y=2020>
3. Бутенко Д.С. Менеджмент ЗЕД в умовах глобалізації / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика», 18-19 березня 2019 р., м. Харків.– Вид. ФОП Панов, 2019. – С. 47-49
4. Бутенко Д.С. Позиція України у міжнародних економічних рейтингах / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства» (6-8 листопада 2019) м. Житомир. – С. 80-83
5. Бутенко Д.С. Тенденції розвитку міжнародної трудової міграції / Д.С. Бутенко, Д.С. Павлюк // матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики» (19 травня 2022) – м. Полтава, 2022. – С. 811-813

Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. Офіційний сайт Doing Business. – Режим доступу : <https://www.doingbusiness.org/>

9. Офіційний сайт Human Development Reports. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org>
10. Офіційний сайт KOF Swiss Economic Institute. – Режим доступу : <https://kof.ethz.ch/>
11. Офіційний сайт Reporters Without Borders. – Режим доступу : <https://rsf.org>
12. Офіційний сайт The Heritage Foundation. – Режим доступу : <https://www.heritage.org>
13. Офіційний сайт Transparency International. – Режим доступу :
<https://www.transparency.org>
14. Офіційний сайт World Economic Forum. – Режим доступу : <https://www.weforum.org>